

Передплата

за «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

за цілий рік 30 кор
за пів року 10 кор
за чверть року 5 кор
за місяць 170 кор

За границею.

за цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
за пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і душу ми виреш; а не возьмеш милости і щирі не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руславоих псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що день
крім неділь і руских свят
в 5½ год. пополудни.

Редакция, администрация і
експедиция «Руслана» під ч. і.
п. Домбровского (Хорунщини). Екс-
педиция місцена в Агенції Со-
коловского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламаці неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні доносеня по
30 с. від стрічки.

Чи має молодіж займатися політикою?

(Слово на часі.)

(Дальше).

Ще в р. 1891 бувший посол чеський державної ради, професор філософії др. Масарик видав розвідку п. з. Einige Gedanken über die Aufgaben der akademischen Jugend (Відень, перепечатано з Deutsche Worte E. Пернерсторфера), з котрої ми подали деякі виїмки, пишучи про задачі акад. молодіжи у нас. Однак п. В. мабуть або не читав або забув, що читав, і підсовує Русланови у Л. Н. Вістнику свої думки накручені. Тимто не буде лишнім п. В. пригадати дещо з того.

На вступі проф. Масарик говорить про те, як молодіж повинна образувати ся і приготувати ся до життя — і се є головна задача молодіжи. Він указує отже, як має молодіж образувати ся, з чим повинна ознакомити ся, чого повинна учити ся. Однак сю першу частину лишаємо до иншого пригідного часу а тепер подамо дещо з другої частини сеї розвідки, котра буде відповідію п. В. на те, чи молодіж має займатися політикою?

«Нехай молодіж (академічна) займає ся політикою, пише проф. Масарик, але так, як се образованием людям личить — річево. Нехай она розсліджує історичні і політичні питання, нехай сама думає і не вірить у все, що їй перший лінійний говорить. Але в тій цілі як раз є знов потреба, щоби слухач університету як найпильніше студював у своїм заводі а також політично образовав ся. Політика є нині наукою а не балаканиною (у нас на жаль думають, що у кого великий язик, той вже може бути і політиком — Ред. Русл.). Хто сьогодні хоче бути політиком, повинен здобути собі потрібну науку дослідями на тім полі, котрого знакомство потрібне єму як реальному політику.»

«Але чи приготує ся так у нас молодіж до будучої політичної задачі? Чи читає н. пр. політику Аристотеля, котру докладно знати уважають в Англії добрим парламентарним тоном? Чи студюють у нас так звану у нас науку державности: національну економію і статистику? Чи читають твори новітніх політичних письменників Міля, Спенсера, Мека? Чи читають Токевілля? Чи студюють філософію історії? Чи читають російських славянофілів і польських месіянстів, а з чеських Гавлічка або Паляцкого? Чи наше студентство читає окрім своїх політичних дневників також важніші заграничні місячники і дневники, щоби самостійніше оцінювати се, що де инде і у нас дома діє ся?»

«Отже хоч би не бажав би я молодіжи відбирати інтересу для політики, то не можу промовчати свого переконання, що політична діяльність не є для народу і для людства найкорисній-

ша. Не політика рішає про долю народів, лише почування і ідеї, котрі повстають не в парламентах, лише в серцях і головах знаменитих людей — не лише світової слави, але також таких, котрі в непоказних хатах коротають своє важке житє.

«Почування й ідеї розповсюджують ся і зроджують нові почування й ідеї, котрі виховують нові і щораз нові покоління, поки наостанку визначні політики надають тим почуванням і поглядам політичну постать. Тимто глядім на те, щоби кождий мав своє живе переконанє, зважаймо на се, щоби наше образование служило високим моральним ідеалам, — а вже найдуть ся політики, котрі висловлять практично такі переконання. Однак ніколи або мало коли політики впоювали в нарід таке переконанє. Многі засліплюють ся хвилими успіхами, многим імпоунє сила, становище; але Наполеон не був можливий без філософії XVIII ст., Бісмарк був би неможливий без Шіллєра, Лессінга, Канта, Гебля! А чиж все те, чого ті мужі довершили, дійсно таке величє, що кождий повинен за сим прикладом уладити своє житє? Чи як раз чеський студент не повинен ліпше розуміти історію, чи не повинен би ліпше оцінювати сей ідеальний світ, з котрого справді виходять такі великі діла?»

«Нині молодіж як найменше повинна побиватися за політичними лаврами; — дуже скоро зрозуміє она, що старий Оксентерна сказав правду! — всюди, на кождім становищі можем корисно трудити ся для свого народу, лучше як на парламентарній мовниці. Коли бажаш конечно причинити ся тим способом до історії, який підлесники все ще записують великими буквами в книзі народів, то будь бодай постійний.»

Поки дальший виїмок наведемо з розвідки проф. Масарика, питаємо, чи справді руска молодіж академічна так приготує ся до будучого життя, до політики, чи так она образує ся, як сего справедливо вимагає проф. Масарик? Не помилюмо ся, коли скажемо, що може вельми нечисленні одиниці ледви де чого з указанного проф. Масариком наукового матеріялу доторкнули ся, раз задля недостачі часу і материяльних засобів, також задля слабого знаня німецької мови а звичайно обмежають ся до читаня брошур малої наукової вартости, а так само читають навіть дневники, вдоволяють ся біжучими політичними вістями з галицьких дневників, з австрійських Arbeiter Ztg., потроха Zeitung а кількож таких начислив би, що читають хочби Pester Lloyd, Ausg. Allg. Ztg., Köln. Ztg. і т. п., не кажучи вже про поважні місячники, яких не так легко дістати в Галичині (віденьска молодіж малаб до того більше нагоди, але також сим не займає ся окрім звичайних дневників). Але так, як мало зацікавленя проявляє ся між нашою молодіжю що до великих, справді знаменито редагованих дневників, а ще менше місячників, то менше цікавості

проявляє ся у нас до знакомства з славянським світом, хочби австрійским.

Алеж звернім ся від дневникарства і взагалі політичної лектури до властивої науки, хочби нашої рідної. Досить заглянути до викладових саль історії, навіть проф. Грушевского, до саль історії літератури нашої, скілько там найдемо слухачів, котрі справді займають ся пильно і основно студіями сих предметів, не кажучи вже про студії всесвітної історії, філософії, суспільних наук і т. д. Не дивниця отже, що так мало відтак бачимо імен на ниві літератури і науки, але за те чуємо багато високопарного пустословія і пустої фразеології.

Питаємо ся отже пана В., чи Руслан може відраджував не ходити на виклади проф. Грушевского, д-ра Колеси і д-ра Студиньского та инших, чи не заохочував молодіжи до наукової і літературної роботи? Алеж ми питаємо дальше п. В., чиж се не належить в першій ряді (замість до Руслана) до Л. Наук. Вістника, до Наук. Товариства ім. Шевченка, до професорів університету, подбати о се, щоби академічну молодіж запровадити до справдешньої праці около самообразования, приспособити її прийдати до літературної і наукової роботи. Однак як раз радикальне дневникарство і радикальні проповіді бачили усе найбільший успіх, бачили в тім політичну свідомість, коли молодіж брала ся без належного приготування до політичних акцій, зуживала на те час і сили а тим часто занедбувала заходи около власного образования, а з того був такий наслідок, що на літературнім і науковім полі мало коли можна застрінути ся з роботами молодого покоління. Ми тут покличемо ся на чоловіка глибокої науки, а при тім зрілого і досвідного політика, котрий вагав ся прийняти важну катедру університетску лише тому, позаяк молодіж наша, як він висловив ся, затигла вся у політику, а щоби її запровадити до наукової поважної роботи, требаб тому присвятити бодай десятилітє тяжкої праці, на що єму не ставало сили.

Отам треба глядіти причини сеї безплідности великої частини нашої молодіжи, сеї апатії, котра є наслідком необдуманих нераз і неоснованих на досвіді і образованию поривів, нераз може найблагородніших, але безвиглядних, там треба глядіти причини, чому мало де (Літ. Наук. Вістника каже нігдє) видати молодіж.

(Конець буде).

Промова посла д-ра Олесницького

в соймі при дебаті над виборчою реформою.

(Конець).

Доки наші ординації опирались лише на устнім голосованю, обмежала ся у нас екекутивна діяльність на оголошеню иншого терміну правиборів ніж був дійсно, на арештованю кількох, або кільканацятьох непотрібних виборців і на инших того рода домашних средствах-

В 1896 році виходить устава о тайнім голосованню і вже в марті 1897 року в Дрогобичі відбувався ескамотаж 80 голосів одного і переміна їх на тільки голосів другого кандидата. А в другім поправчим виданю робить се той сам Дрогобич в роках 1900 і 1902, а за ним інші повіти. Значить: езекутива приміняє ся до законодавства. Було голосоване усне — був на него спосіб, а прийде загальне голосоване, ну і на него найде ся спосіб...

А що се не пуста обіцянка з мові сторони, а дійсна правда, доказом сего хоч би ті правиборці, які переведено ось перед місяцем в скрузі станиціславської V. куриї. В місяцях, де є 1000 або 800 управнених до голосованя, де кождий має виголосити кільканацять імен виборців, визначує ся на переведене правиборів час від одної до трох годив. Выборчий локаль заповняє ся з гори певною категорією виборців в числі кількадесят людей і відбираєть від них голоси. Заким сесі переголосують, минає означений час на вибори, тож і оголошуєть, що вибори вже замкнено, ну, і решта 800 чи 900 виборців вже не голосує! Так відбулись тепер правибори в Тисьмениці, в Хотимири, в Марківцях.. На се є наші інтерпеляції в сій палаті, є протести, а в них докази!

Прошу вас, панове, признати, чи се не знаменитий спосіб також на вибори при безпосереднім або навіть і загальнім голосованю і чи не маємо ми геніяльних комісарів виборчих, котрі передвиджують вже з гори всі евентуальности і на всі з гори обдумують зарадчі способи і профіляктичні міри?... Доки такі перли адміністрації жити муть між нами, доти ви, панове, зі спокійним серцем можете голосувати за всякими хоч би і найдальше йдучими реформами і законами...

Перше справоздане адміністраційної комісії тим відрізняєть корисно від другого, що оно щире й отверте. Не дати нічого! — се девіза як раз відповідаюча настроєви більшости соймової. Друге справоздане писане під очевидним примусом, під впливом сорому, що не винадає приходити перед сойм в сих часах з явною відмовою. Однак оба справозданя доходять до того самого фактичного результату, бо оба нічого не дають.

Внесене комісії, з котрим приходить она нині перед сойм, є конгломератом фраз, в котрих не містить ся ніяка позитивна гадка і котрі самі з собою суперечні та й властиво ніякої не дають директиви краєвому виділові, і колиб панове се внесене ухвалили, то аж тоді поставилиб ви виділ краєвий в такий клоніт, з якого мав би виходу.

Се внесене має містити в собі засади будуючої ординації. Якій се засади? Куриї задержує ся — се нічо нового. Право виборче має розширитись через знижене ценза податкового і через узгляднене в більших містах робітників кваліфікованих, але рівночасно має ся залобічи, щоби те розширене не змайоризувало клас висше оподаткованих! Такий штучний проблем завжди комісія розвязати виділові краєвому. Та я лишая на боці квестию, як і що з тим зробить виділ краєвий, а питаюсь лише, звідки бересь у комісії відвага щось такого предкладати соймови яко відповідь на наші внесеня?

Право виборче має розширитись. Сі слова повтаряють ся дуже часто в справозданю, однак они чиста безвартна фраза. Бо яке буде се розширене? Обнижене ценза в містах не причиняє клясам до тепер упослідженим ані одного мандату посольского, а цілий ефект лежить в тім, що евентуально той сам посол може бути вибраний більшим числом голосів. Але з того мала кому потіха і ніяка користь, а для тих, що голосують, буде ще більше упосліджене, ще більша наруга, коли їх буде значнійше число а мимо сего в тім значнійшим часлі ще менше будуть важити, як нечисленна горстка виборців упривілейованих. То дійсно іронія і чиста комедія побільшати число управнених до голосованя, а не побільшати їм числа мандатів! Для політичного становища якої будь партії, є зовсім байдужне, кілько є членів буде голосувати, але залежить їй на тім, кілько буде мати послів. Ми 13 руских послів маємо за собою більше виборців, як ціла велика посілість. В наших 13 округах виборчих голосувало 2.140 виборців, а

в 44 наших округах 962 виборців. І яка користь з того?

Така сама буде користь і тим виборцям, для котрих ценз має бути обнижений, і тим кваліфікованим робітникам, при чім критерій їх кваліфікації комісія зовсім не означає, а котрі то критерій дуже легко можуть укладати ся в старостві або в кагалі! Таким чином проєкт тих засад нічо а нічо нікому не дає. За те сей проєкт бере — він витягає руку по ті обмежені права, які нині низші верстви по містах мають, і посягає на ті права в користь кляс упривілейованих через заведене більше кругів виборчих в однім місті або через заведене системи плуральної.

І длятого проєкт тих засад ще гірший для нас, як обовязуюча ординація виборча — є він простою провокацією всіх доси упосліджених кляс населеня, провокацією спосібною вивести найспокійнійших з рівноваги — і більшість соймова, коли прийме се справозданє більшости комісії, бере на себе всю одвічальність за наслідки, які се викличе в найширших кругах населеня.

Не ліпшим і з нашого становища безвартним є проєкт меншости комісії. Він збільшає число мандатів з мість без знесеня куриї, а навіть без заведеня безпосередного голосованя! — і тим чином іде до ще більшого змайоризованя нас, куриї сільської, аніж проєкт більшости і теперішня ординація.

Длятого наше становище однакове супротив обох проєктів. Оба відкидають наші основні найсправедливіші жаданя, оба виводають війну масам робучого народу, сільському населеню а з окрема ще цілому рускому народові! В хвили, коли скрізь довкруги нас спадають з народів пута понижаючих обмежень політичних прав, — коли в самій Австрії у всіх коронних краях заводять ся реформи, як не загальне, то бодай безпосереднє голосоване, коли сойм такою краю, як Дальмація, одноголосно рішає вагальне голосоване, — то населене Галичини, єї руский нарід і польский люд мають і на дальз ласки соймової більшости лишитись в роли малолітних, незрілих, під курателею, в путах пониженя, зависимости й обезправненя!

Се визов нас тими, котрих не навчила нічого не лиш історія минувшини, але і не вчать їх нічого навіть наглядні епохальні факти історії сучасних днів. Сей визов приймаємо без страху й тревоги, а наваки, охочо і радо. Він жеж буде тою іскрою, що запалить уми в цілім краю і сполучить против сеї палати всіх позбавлених нині прав до завзятої боротьби о ті права, боротьба може ще довгої, тяжкої, але она вкінци мусить довести до побіди! З кождим днем зростає муть ряди камінарів, що стануть лупати скалу, котра привілеями горстки приваляла дорогу поступу й розвитку широком масам народу, і не спічнуть, аж пробють в тій скалі широкий вихідний шлях, який поведе нас до лучших днів, до красної долі! (Гучні оплески від Русинів).

Страйк.

Познаки, що переживаємо переломову добу, виступають майже у всіх державах Европи. Ся дрож, яка як перед пів віком переходить всі народи, обхопила чи не в найбільшій степені нашу монархію, яко найблизшу сусідку Росії. Тай і внутрішних своєрідних причин було додати, щоб підготувити сей непевний терен. На Угорщині почав ся несупокій, вправді на відмінній почві, вже вчаснійше, але недавний страйк залізників — перший в Европі — доказав, що і в Угорщині почуте спільности верств і заводів є таке сильне, що они готові виступити до борби за свої права. На днях знов вибухнув страйк друкарских складачів в Будапешті, які не тільки не захотіли друкувати дневників коаліції, виступаючих против заведеня загального права голосованя, але і напали на редакції, поторожили друкарські машини та знячили готовий вже наклад.

В нашій часті держави вже залізнична прислуга пробувала насивного опору задля осягненя поліпшеня своїх поборів і справді правительство

вдало ся з ними в переговори та обіцяло сповнити львину часть їх жадань. За приміром їх виступили тепер помічники урядники почти і вислали депутацію до міністра торговлі гр. Аверсберга, щоби предложила жаданя почтовців. Міністер прийняв депутацію ласкаво, вправді застеріг ся, що форма грозьби страйку не є ніяк відповідним способом для вимушеня на правительство прихильної для почтовців акції, однак сам міністер, як і весь кабінет признає справедливість більшости домагань помічників урядників почти і тому сповнить їх в найкоротнім часі. Депутація, урадувана тим вислідом, розтелеграфувала відрадну вістку до всіх почтових організацій і на разі нема бесіди про пасивний опір почтовців.

Та от грозить нам ще може доскульнійший страйк, іменно фармацевтів. Они зорганізовані знаменито і вже від давна домагають ся управильненя відносин свого стану, евентуально удержавленя аптек. В наслідок сих домагань правительство виготовило проєкт унормованя антикарської квестиї. Отже віче австрийских фармацевтів у Відні ухвалило резолюцію против сего проєкту, а в разі безуспішности сего протесту мають фармацевти перейти до пасивного опору.

В сей спосіб кождий стан бере ся за себе, а побіч робітників, які до тепер одні тільки страйкували, зачинають тепер поки що півурядничі стани вимушувати для себе вигіднійші житєві условини. Вертає немов середовічна доба цехів, з якими можемо порівнати новітні заводові організації. Що оно так є, виявляє ся у теперішнім російским хаосі, де кождий завід організує ся і дбає про себе без великої жури про других і про цілість. Одно тільки селянство, яке становить найширший і найбільше може відрубний завід, не проявляє організаційного духа в обороні своїх інтересів, бо не можна хиба назвати ним проявивших ся в Росії наїздів на двори. Та не далека, здає ся, доба, що і сей стан скує себе в сильні організації, які стануть на сторожі єго житнених інтересів.

Найстрашнійшою формою страйку є війскові бунти, які проявили ся в Росії. Бо се вже не „пасивний опір“, а прямо вибух сили, яка до тепер була тільки сліпим орудом. Та що примір Росії не перейде беззамітно і для других держав, на се доказом вчерашна промова провідника соціалістів, посла Бебля в німецькім парламенті. Бебель обговорюючи заграничну політику Німеччини, висказав ся між иншим, що єї політика у східній Азії є шаленою. Що до війни не прийшло, то се тільки заслуга соціалістів. Народи не дадут себе більше підбурити до війни, хиба тільки, коли знати муть політичну ціль, тоді заявлять ся за війною (довгий гамір на правиці). Західно европейські народи можуть вчавити своїм пануючим те саме, що учинив своему російский нарід (Несупокій). Коли нашим поступованем — закінчив бесідник, звертаючись до правиці — доведете до сего, що робітник, покликаний вами до оборони вітчизни, запитає ся, чи має єї боронити, тоді ви пропащі. (Оплески соціалістів).

3 державної ради.

Між інтерпеляціями відчитано вчера інтерпеляцію пос. Вас. Яворского в справі покривдженя рускої мови в Бережанах і другу в справі всепольської агітації податкового інспектора в Рудках; пос. Фоглер вніс інтерпеляцію в справі підбурюючої против жидів промови бурмістра Люефера, а пос. Волф в справі висланя привітної телеграми архієп. Францом Фердинандом на послідне католицке віче.

Опісля міністри справедливости і рільництва відповідали на ряд інтерпеляцій, а по відкинєню наглости внесеня пос. Хоца в справі вмішаня президента міністрів бар. Гавча до угорских справ, приступлено до нарад над внесенем пос. Штайна про відносини межі Австрії а Угорщиною і про персональну унію. Пос. Штайн, мотивуючи своє внесенє, промовляє против заведеня загального права голосованя. В Австрії є оно неможливе до переведеня, а має на цілі викинути Німців з парламенту. Оно може довести до анархії, а не дасть зо-

всім тих вислідів, як надіє ся бар. Гавч, зедняючись з соціялістами і анархістами (!). Бесідник промовляє за відокремінням Галичини і Дальмації та за полученем давніших німецьких провінцій з німецькою державою.

Бар. Гавч знявши голос, заявляє, що уважав би се низше свого достоїнства відповідати на закид п. Штайна, що правительство злучило ся з соціялістами і що державну раду на желане соціялістів скликав на той день, на який они заповіли свою демонстрацію. Бесідник вважає своїм обовязком рішучо і енергічно запротестувати против сего, що пос. Штайн в такий нечуваний спосіб втягнув корону до дискусії. З винятком кількох тісніших прихильників п. Штайна ніхто в цій палаті не поділяє его поглядів, а всі австрійські народи є привязані до династії та оточують її вірною любовю. Вкінці просить бесідник палату, щоби заявила ся против внесення.

На сім покінчено варади; слідує засідання в понеділок о год. 3. по полудні.

— ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. При зміні місяця просямо наших Вп. Передплатників о скорі відновленні передплати, згідно о вирівнане залежностей та о приєднувані нам нових передплатників.

НОВИНИ.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Якова, Алісія пр.; римо-кат.: Леокадії — В неділю: руско-кат.: Якова, Романа; римо-кат.: П. Д. М. з Льорету.

— Рускі послы держ ради ухвалили одноголосно голосувати за бюджетовою провізорією і зложили в бюджетовій комісії 6. грудня устами п. Романчука відповідну заяву з огляду на те, що теперішнє правительство виступило з виборчою реформою, по котрій руский народ може сподівати ся значного поліпшення свого політичного і національного положення.

— Є. Ексц. Митрополит Шептицький вїздить дня 11. с. м. на довший час до Крехова.

— Руский народний театр дав послідне представлє в Ставиставові в понеділок і переїхав до Стрия. Представлєня в Стрию відбувають ся в салі „Народного Дому“.

— Іменованя. Міністер скарбу іменував адюнкта фабрики тютюну в Монастирських Фр. Малину містодиректором фабрики тютюну в Ягольниці, а контрольного офіціяла уряду закупна тютюну в Борщіві Теофіла Кириляна контрольором в тім уряді.

— З львівського університету. Іматрикуляція відбуде ся в днях 14, 15. і 16. с. м. в отсім порядку: Слухачів богословського і медичного відділу дня 14. с. м. о 11. год. перед полуднем; слухачів права від букви А до Л включно дня 15. с. м. о 11. год. перед пол., а пречих о 5. год. по полудні того самого дня; слухачів філософії дня 16. с. м. о 11. год. перед полуднем.

— Пожарний „Сокол“ в Кропивнику, калуского повіта, засновано на статуті львівського „Сокола“. Намісництво вже затвердило статут.

— Поляки про українське питанє. Під сям заголовком помістило „Польське Товариство конститут.“ в „Кіев. Отклик-ах“ статейку і просить передрукувати її в інших часописах. Автори мають на увазі закордонну Україну і пишуть: «Супроти повторюваних як в пресі так і в приватних розмовах хибних поглядів про відносини місцевих Поляків до тутешнього краю — України, вважаємо ковечним дати в тій справі деякі поясненя. Особенно потреба точно пояснити ту справу тепер, коли розкинено по краю відозви, між иншими групою священників подільської губернії (піддержані ще гр. Гайдемом), в котрих вказує ся, будьто би Поляки уважали подільський край «своїм» і будьто би наміряли той край польщити. Подібні твердження зовсім ложні і в більшости случаїв годять ся їх уважати за несовісні тактичні способи для розбудження національної нетерпимости Поляки, котрі заселяють тутешній край, становлять меншість загального населєня того краю, і знаючи то, жадають ту для себе лише рівноправности і запоруки свобідного культурного розвитку. Місцевий край уважають Поляки за український, а український нарід за такий, котрий має неоспориме і безусловне право до незалежної політичної самостійности. Більшість Поляків вповні солідаризують ся з українським народом в его змаганях до здобуття культурної і політичної автономії Укра-

їни і готові піддержати Українців в добуваню ними назначеної мети. Двацятиміліоновому українському народови Поляки щиро желяють свобідного розвитку і просвіти і забуваючи на взаїмні спори, викликувані платними агентами правительства, желяють як братя, подавши як друг другови руки, йти вперед до просвіти, поступу і добробиту України, в котрій і місцева народність польська найде собі і горожанські свободи і запоруку свобідного культурного свого розвитку».

— Подяка. Виділ Читальні „Просвіти“ на Жовківській передмістї у Львові почувась до милого обовязку зложити щиро-сердечну подяку Вп. д. Т. Купчинському за повне посвєченє і труди в вичученю аматорів штуки „Запорожець за Дунаєм“, Вп. д. Б. Вахнянинови за ласкавий акомпанїмент, не менше і Вп. д. д. Купчинський, Сидораковий, Набаковий, Спрїдовий, Юхновичевий і всім прочим, що взяли участь в виставі повнєшої штуки і причинили ся до морального і матеріяльного розвою Читальні. Щиро признанє П. Т. Публики і свідомість сповненя патриотичного діла нехай буде їм нагородою за їх труди. За Виділ: Ст. Могнацький, голова. А. Криг.

— Із станіславської єпархії. Речинець для рукополаганя назначений на 18. грудня. Просьби належить внести по день 15. грудня за посередництвом дека. уряда. — Полевий курат о. Кас. Куницький іменованій почетним радником єписк. консисторії. — Від конкурє. іспита увільнені оо. Ілля Котів з Хотимира і Волод. Кархут з Марковець. — Введені: Ник. Филиїв яко прив. сотрудник в Чернівцях, Ігнат. Вовчук яко третій сотрудник в Чернівцях, Теодор Рак яко експон. сотрудник в Раранчи і Мих. Счояковский яко завідатель в Чортівцях. — Увільнені: Ем. Лопушанський від сотрудництва в Снятині і Пантал. Городецький від адміністрації в Сажавці. — Правительство назначило на один рік дотацію для прив. сотрудників: в Княжїм, Космачи коло Богородчан, Слобідці лісній, Гвіздци і Річці. — Представителями гр.-кат. віроісповіданя в буковинських радах шкільних оточужних іменовані: Кел. Костецкий (для Черновець), Атан. Левинський для черновецького, Ан. Сімович для кіцманецького, Ант. Авксентий для васьковецького і Ник. Волянський для сторожинецького округа.

— З залїзниць. „Газета Львівська“ з дня 1. грудня 1905 оповіщує розписанє ліцитаційної продажі старих матеріялів, увязканих в окоузі ц. к. Дирекції залїзниць державних у Львові. Оферти належить вносити найдалше до 12. год. в полудне дня 15. грудня 1905 до виспе згаданої ц. к. Дирекції залїзниць державних у Львові. Услєвія продажі подані суть в „Газеті Львівській“, а можна їх одержати також в бюрі для справ варшатових тойж ц. к. Дирекції.

— Дрібні вісти. Добра Коршів коло Коломиї, в обшарі 5.000 моргів, купив від Теодоровича, Кохановського і бар. Капрї адвокат др. Тадей Соловій за 1.000.000 К на марцеляцію між руских селян. — Межи видавцями часописий а друкарськими складачами в Будапешті прийшло до згоди. Від тепер будуть могли редактори, що схочуть, писати в справі загального голосованя. Страйк триває лишє в друкарнях Budapesti Hirlap, Pesti Hirlap і Alkotmany.

Всячина.

— Продажа буковинських послєстий Св. Гробу Господнього. „Буковина“ доносить: Грїб Господній має доволі значні послєсти на Буковині в околицях Серету і Станівців. За єрусалимського патріярха Герасима роблено із боку румунського правительства і румунської магнаторії часті а навіть підступні заходи, щоби їх відкупити. Один рум. магнат жертвував навіть в свій час братству Св. Гроба Господнього 8.000 злр. Але те все оставалось без успіху. За те в посліднім часі справа взяла оборот инший. Від часу, як доходам Св. Гроба Господнього став управляти скевофіяк, архимандрит Евхимій, почала єрусалимска патріярхія попадати в щораз більші довги. Евхимій, який сам щораз більше багатів, став рішучо виказувати необхідність продажі агаданих буковинських послєстий. Теперішній патріярх Дамян сему спротивив ся і зарядив збірку на поратованє фінансів. Одначе збірка розпилалась знова таки в кишєнях побожних отців, в виду чого патріярх Дамян згодив ся остаточно на продаж. Одначе против неї внесли протест вселєнський патріярх царгородский Яким і бувший єрусалимський Никодим, доказуючи, що доходи братства Св. Гроба Господнього вповні вистарчають на покритє розходів бжучих і на уморєнє давних довгів, тільки треба, щоби ними не господаровано без контролі як власним майном... себто, щоби їх — просто кажучи — не розкрадали таки сьвячені управителі.

— Нові газети в Росії. В Петербурзі появил ся новий єрусалимський тижневик „Село і Город“, на яким мотто звучить: „Відайте землю селянам, фабрики і робітні робітникам“. — Російські соціал-демократи звинули видавництво тайних газет „Іскри“ і „Соціал демократа“, а почали видавати явно газету „Начало“. Радикальні ча-

сописи російські можуть, як бачимо, виходити без перешкоди, а український „Хлібороб“ мусить ждати на прасовий закон. Оголошенє сего закону спізнило ся з тої причини, що его змінюють в многих місцях, в яким напрямі, не знати.

Телеграми

з дня 8. грудня 1905.

Відень. Вчєра по полудні грецький король конфєрував з міністром заграничних справ гр. Голуховским в присутности грецького посла. Предметом нарад був грецько-румунський конфлікт і загальне положєнє на Балкані.

Будапешт. Дирекция почт просила команду корпусу о війскову охорону. Команда відповіла, що в случаю потреби вишле військо до охорони почт.

Петербург. Японія зажадала 50 мїл. єнів винагороди за перевіз російських бранців з Японії до Росії.

Берлін. З Петербурга доносять: що дня 5 с. м. якась жєнщина застрілила в Саратові бувшого міністра війни, ген. Сахарова, котрий був там губернатором. Жєнщина та стрілила до Сахарова в его власнім помешканю, куда прийшла під покривкою прошеня о авдиєнцію. По арештованю првзнала ся, що виконала вирок боевого відділу соціально-революційного стороництва.

З Івангорода доносять, що ціла тамошня війскова залога збунтувала ся. Залогя числїть 6.200 людей.

З Петербурга доносять, що московський генерал-губернатор Дурново зложив свій уряд.

З нашого театру.

(Перший виступ п. Завьковецької в Галичині).

(Конець).

Харитина — сирота незвісного походженя — служила наймичкою у шинкаря Бороха та його жінки Рухлі. Вона любить парубка Панаса, та Панас хилить ся, не знати чому, до другої дівчини Марусі. Тимчасом над Харитиною збирають ся хмари. Її краса впадає в око багатому хазяїнови, 45-літньому Василеві Микитовичеві Цокулови, якого жінка як раз недужа. По довгих торгах відступає Жид Харитину Василеві (розуміть ся за добру заплату) і бідна наймичка, не причуваючи всеї грози свого положєня переходить на нове хазяїство. Василь оточує її ту всякими вигодами і доводить ріжними хитрощами до того, чого можна було надїятися. Миттю рознесла ся по селі лиха вістка про життя Харитини з Василем. Та нещасна дівчина не підозриває в тім усім нічого злого, аж доки люди не тичуть їй прямо в очі її грішними відносинами. Дійшовши до пізнання своєї провини, змінєть ся Харитина відразу. Не помагають нічого успокоєннє зі сторони Василя, не помагає й се, що він, боячи ся скандалю, підмовив хитрощами Панаса (котрого покинула Маруся) до згоди на шлюб із його любовницею, Харитина подає в розпуку і покинувши навіть дорожу одежу, яку справив їй Василь, утікає чим боржій із його дому. Здїбуєть ся ще раз із Панасом і виявляє йому свою вину. А коли Панас робить їй докори по тій причині, топить ся вона в ріці в тій самій хвилі, коли Панас рїшаєть ся простити їй усю. До трупа Харитини припадає Василь і розповідає всім, що він дізнав ся в тій хвилі, що Харитина — його донька.

Вже із сказаного видно, що ся драма належить до слабших творів нашого великого драматурга. Писана вона на старий лад (бо се й стара драма), із довженнями монольогами та слабою будовою акції. Зараз на перший погляд видно, що випадкам не достає відповідного умовнованнє (пр. роля Панаса для мене незрозуміла), а акція, обчислена може більше на бензацию, дуже випадкова. Одно треба признати, що „Наймичка“ має деякі місця, що можуть удержати увагу глядача в напруженню.

Спеціально роля Харитини була дуже трудна і коли п. Завьковецька віддала її так без завади, так се тільки доказ її незвичайного артистичного талану. Маю ту на гадці тії довгі монольоги, в котрих легко попасти й найбільшому артистові в фальшивий патос та пусту

деклямацію і ті психічні переломи в душі Харитини, котрі вимагали не тільки точного перестудіювання, але й прямо артистичної творчості. Та для людини тої міри, що п. Заньковецька, нема на сцені ніяких перепон. Роль Харитини невдячна, але п. Заньковецька зміла надати їй прикмет високого артизму і виявити в ній свій незвичайний драматичний талант хоч властивим полем її діляння має бути комедія.

Бо що є задачію кожного артиста? Безперечно — зрозуміння інтенції автора і віддання її на сцені з відповідною прецизією. Того вимагаємо від кожного актора і по тім судимо його гру. Але артистичний геній робить більше. Натлі, яке подав йому автор твору, виводить він зі всім оригінальні появи — т. зв. креації. Звісна річ, що се вже лежить у психології творчості, що письменник ніколи не напише того, що він властиво думає т. є написане є тільки слабим відблиском тих ідей, які зродилися в душі творця. Доказом сього хочби й се, що найбільші поети світа нищили зівсім неслухно свої твори, бо вони видавалися їм за слабі в порівнянні з тим, що вони хотіли дати. Отже задачію доброго актора не є віддавати сліпо написані слова твору, але доповнити написане. І чим краще він се доповнить, чим більше буде се доповнення відповідати даним обставинам (т. є акції і т. п.), тим більше вражіння робить так гра. Однак ту треба замітити, що того рода гра є тільки для вибору публіки, загал певно не зрозуміє її але й чорний не піме великих ідей великих творів.

Таким артистичним генієм видається мені п. Заньковецька — хочби й у креації Харитини. Вона не тільки віддала точно гадку Карпенка Карого, але й творила разом із ним, виводячи із незвичайною інтуїцією борби в душі Харитини — отже тоє, що автор тільки зазначив. Отже роль Харитини дається підпорядкувати під отсі моменти: 1) у ваймах; 2) у Василя; 3) пізнання вини; 4) катастрофа. У ваймах Харитина, правда бідна, Жиди звучать над нею, але вона має веселі моменти — вона може пр. послухати співу та полюбувати ся ним і т. п. П. Заньковецька виступила ту на сцену як убого прибрана, але жива дівчина. І в модуляції голосу і в цілому поведінню виступали ярко обі ті черти. Харитина говорила до своїх господарів покірним голосом, а відвернувши ся від них, виявляла і в рухах і в голосі своє обурення і неадекватність до них. Натомість, коли говорила про спів, прибрала її мова дивною звучною веселістю. І як раз тая природна модуляція голосу поривала усіх. А вжеж до великого артизму довела п. Заньковецька сцени, в котрих виявляє вона на зверху у маркантний спосіб свої почування (пр. сцена, коли Харитина кричить, як Жидівка бє її. Вона могла легко разити, а тим часом вийшла і регарно і природно).

Друга фаза — Харитина у Василя. Вона зразу несміла, покірна. Прегарна була тая сцена, коли Харитина, прийшовши у перше до дому Василя, розглядає ся ніби то несміло, але очевидно так, що зразу знайшла ся в ситуації. О після поступенний розвій свідомості вини Харитини. Зразу в її поведінню певність себе; в розмові з тими, що її обвиняють, вона висказує тільки щирого здивовання, що кождий із публіки мимоволі вірить їй. Коли вже пізнала цілу грозу своєї положення, попадає в розпукку. Сцена, в котрій Харитина плаче над своєю долею, виходить у Карпенка-Карого дуже недраматично, бо має багато фальшивої деклямації, але п. Заньковецька зуміла силою свого артизму не тільки злагодити тую слабу сторону мольогу, але викликала в кожного співчуття долі одуреної дівчини. Величезне вражіння зробила також сцена, коли то Харитина кидає ся перед Василем і заявляє йому, що не буде робити тайни зі своїх відносин до нього. Той дикий шал, в який вона попадає, потряс так душою глядачів, що вони сиділи наче зачаровані. Але найчудовіше віддала п. Заньковецька хвилю, в котрій Харитина в німій сцені кидає ключі від Василевого добра на землю, а сама рішає ся покинути його. Се була така величезна сцена, що таких не оглядала наша сцена відай багато. До віддання німих роль треба конче ар-

тистичної творчості, проте тільки правда артистична душа зможе віддати їх гарно.

Вкінці належить ще згадати про гру п. Заньковецької в V дії. Харитина являє ся ту у найвишій розпукці, почуття страшної вини зломало її зівсім, нів свідомо паде вона на землю. І як раз у відданню тої розпукки, у виголошенню тих тихих, уриваних слів — виявила наша славна землячка незвичайну прецизію й зрозуміння ситуації.

Так виглядала гра п. Заньковецької в головніших моментах. Усякий бачить, що вона не завела зівсім надій, які живлено для неї. Проте й нічого дивного, що ентузіязм публіки дійшов до найвишого степеня. П. Заньковецьку закидали вінцями, китцями та цвітами, а по скінчених актах (навіть після пятого) викликала її публіка безчисленні рази. І наші артисти зрозуміли значіння такої сили, бо як тільки піднесла ся занавіса, вручила їй п. Рубчакова іменни трупя з відповідною промовою п. Стадника вінець. Розумієть ся, театр був переповнений, бо й навіть із дальших сторін явило ся багато цікавих. Словом, перший виступ п. Заньковецької в Галичині перемінив ся в печуваний майже у нас — а додаймо, зівсім заслужений — триумф.

Ярослав Гордимський.

Жумку і паперці **CORIL** можна набувати в „Сокільській Базарі“ у Львові і у всіх торгівлях вкраю.

За певну і добру льокацію поручаємо:

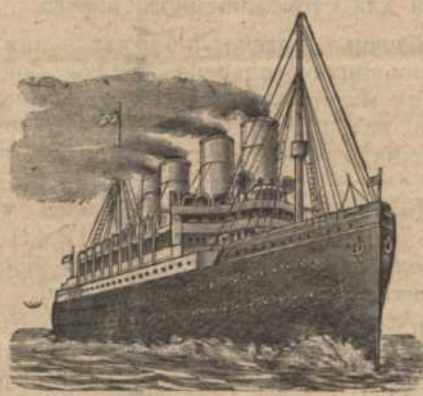
- 4 1/2 % листи гіпотечні
- 4 % листи гіпотечні
- 5 % листи гіпотечні преміювані
- 4 % листи Товариства кредитового земского
- 4 % і 4 1/2 % листи Банку краєвого
- 4 % позичку краєву
- 4 % облигації пропінанційні і великі ренти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнішим курсі деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО

До
Америки і Канади
перевозить найдешевше і ^вбусидко
ЛІНІЯ КУНАРДА
заступництво для Галичини
ЙОСИФ АЙЛЕ
у Львові, уліця Браєрівска ч. 6.

Розклад залізничних поїздів від 1. мая 1905. (Час середно-європейский).

о год.	Приходять до Львова (головний дворець):	о год.	Відходять зі Львова (головний дворець):
6:00	з Кракова, Берліна, Відня, Праги, Хирова	6:15	до Іцкан, Яс, Потутор, Керезмезе, Чорткова
6:10	з Іцкан, Чорткова, Калуша, Керезмезе	6:30	до Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів, Гусятина
7:20	з Підволочиск, Одеси, Київ, Бродів	6:55	до Яворова
7:29	з Лавочного, Пешту, Борислава, Калуша	7:30	до Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава
7:50	з Рави рускої, Сокаля	8:25	посп. до Кракова, Відня, Берліна, Праги,
8:05	з Станіслава, Жидачева	8:35	до Кракова, Відня, Праги, Осьвітніма
8:15	з Самбора, М. Ляборча, Сянока, Хирова	9:00	до Самбора, Хирова Івонича, Н. Санча,
8:18	з Яворова	9:20	до Іцкан, Калуша, Потутор
8:50	з Кракова, Відня, Берліна, Варшави, Праги	10:55	до Підволочиск, Одеси, Київ, Бродів, Делятина,
10:05	з Коломні, Жидачева, Потутор, Керезмезе	11:10	до Белзця, Сокаля, Любачева
10:35	з Рашева, Лавочного, Калуша, Любачева	2:00	посп. до Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів,
11:45	з Ярослава, Стрия, Борислава		Копичинець, Чорткова, Заліщик, Гусятина
11:55	з Підволочиск, Гусятина, Копичинець, Козови	2:40	посп. Іцкан, Потутор, Калуша, Чорткова, Керез-
1:30	посп. з Кракова, Берліна, Відня, Праги, Н. Санча		мезе
1:40	посп. з Іцкан, Чорткова, Калуша, Заліщик, Кін-	2:50	посп. до Кракова, Відня, Берліна, Праги
1:50	з Самбора, Ясла, Сянока, Івонича	2:55	до Лавочного, Дрогобича, Калуша
2:30	посп. з Підволочиск, Одеси, Київ, Бродів, Грм-	4:10	до Рашева, Любачева, Хирова
	малова, Гусятина, Копичинець, Козови	4:20	до Самбора, Хирова, Сянока
3:45	з Стрия	5:50	до Коломні, Жидачева,
4:32	з Яворова	5:58	до Яворова
5:00	з Сокаля, Белзця, Любачева	6:25	до Лавочного, Пешту, Хирова, Борислава, Калуша
5:25	з Кракова, Берліна, Відня, Праги, Осьвітніма	6:35	до Кракова, Відня, Берліна, Варшави, Праги,
5:45	з Іцкан, Жидачева, Калуша, Новоселці	7:30	до Рави рускої
8:40	посп. з Кракова, Відня, Берліна, Праги, Івонича	9:00	до Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів
9:10	з Іцкан, Чорткова, Потутор, Керезмезе	9:05	до Перемішля Хирова, Івонича
9:50	з Самбора, Хирова, Сянока, Ясла	10:40	до Іцкан, Чорткова, Заліщик, Делятина, Сучави
9:20	з Кракова, Відня, Берліна, Варшави, Праги	10:55	до Самбора, Хирова, Заліщик, Делятина, Сучави
10:20	з Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів, Копичи-	11:00	до Кракова, Відня, Вроцлава, Варшави
	нець, Заліщик, Скали, Івонича, Гусятина	11:05	до Підволочиск
10:50	з Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава,		Івонича, Скали, Гусятина, Потутор
12:20	посп. з Іцкан, Яс, Царгорода, Жидачева, Заліщик	11:10	до Стрия, Дрогобича, Борислава
2:31	посп. з Кракова, Берліна, Варшави, Відня, Праги	12:45	посп. до Кракова, Відня, Берліна, Варшави, Праги
	на дворець „Підзамче“	2:51	посп. до Іцкан, Калуша
7:00	з Підволочиск, Одеси, Бродів	4:15	до Кракова, Відня, Вроцлава, Берліна, Праги,
2:15	посп. з Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів,		з дворця „Підзамче“
5:15	з Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів, Заліщик,	6:43	до Підволочиск, Бродів, Київ, Одеси, Гусятина
	Потутор, Івонича, Скали, Гусятина, Грмалова	11:15	до Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів, Потутор
	з Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів, Копичинець	2:13	посп. Підволочиск, Бродів, Київ, Одеси, Гусятина
10:02	Чорткова, Заліщик, Івонича, Скали, Гусятина	9:23	до Підволочиск, Київ, Одеси, Бродів

ЗАМІТКА: Час середно-європейский рижить ся від часу львівського о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейського — 12 год. 36 ми, часу львівського. — Нічні години від 6. вечер до 5:59 рано обведено рамками. — Звичайні білети їзди як і всі інші білети, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. можна набувати в містевім бюрі ц. к. держ. залізниць, Пасаж Гавсманна ч. 9.